

บทคัดย่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลุ่มที่ 2

(ร้อยเอ็ด สกลนคร ขอนแก่น หนองบัวลำภู เลย และนครราชสีมา)

โครงการสังเคราะห์องค์ความรู้

เรื่อง เครือข่ายทางสังคมผ่านความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ

Social Networks through the Belief of Ancestor Ghosts.

คณะผู้วิจัย นครินทร์ ทาโยธิ

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาติ มณีโชติ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ

ปีที่พิมพ์ 2553

ประเด็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ 2 ประการ คือ *ประการแรก* “ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษมีบทบาทต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคมในแต่ละช่วงเวลาอย่างไร ในการเกิดเครือข่ายดังกล่าวนี้เป็นคนกลุ่มใด มีสังคมอย่างไร ปฏิบัติต่อผีอย่างไร” *ประการที่สอง* การเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายทางสังคมส่งผลต่อบทบาทของความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นในแต่ละช่วงเวลาอย่างไร เมื่อมีเครือข่ายเกิดขึ้นจากคนกลุ่มต่าง ๆ แล้วผี (ความเชื่อ) มีการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มเครือข่ายได้อย่างไร และสุดท้ายเพื่อตอบคำถามว่า แท้จริงแล้วความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษไม่ได้หายไปจากชุมชนและยังเป็นที่พึ่งของชาวบ้านมาโดยตลอด

เครือข่ายทางสังคมจากความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษแสดงให้เห็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มเครือข่ายทางสังคมจากกลุ่มเล็ก ๆ และค่อย ๆ ขยายวงออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ที่แสดงถึงการเติบโตภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งที่น่าสนใจให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ไม่เคยจางหายไปจากสังคมชาวอีสาน คือ การที่กลุ่มเครือข่ายทางสังคมยังสำคัญอยู่เสมอว่าความเชื่อสามารถให้ประโยชน์ต่อพวกเขาได้ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งประโยชน์ที่พวกเขาได้รับนั้นมีความแตกต่างกัน ประโยชน์ที่กลุ่มเครือข่ายทางสังคมได้รับจากความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษเหมือนกันในแต่ละช่วงเวลา คือ “การเป็นที่พึ่งทางใจ”

คำสำคัญ (Keywords) : ความเชื่อ (beliefs), ผีบรรพบุรุษ (Ancestor Ghosts), เครือข่ายทางสังคม (social networks)